

ת"פ 25747/05/20 - מדינת ישראל נגד תמיר מוצרי

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"פ 25747-05-20 מדינת ישראל נ' סעדי ואח'

לפני בעניין:	כבוד השופט יוני לבני המאשימה
נגד הנאשמים	מדינת ישראל ע"י ב"כ עוה"ד אלעד אשכנזי, פרקליטות המדינה - המחלקה הכלכלית
	4. תמיר מוצרי ע"י ב"כ עוה"ד יובל קינן ועדי קידר

גזר דין

1. מה המשקל שיש לתת להסדר סגירת תיק מותנה אליו הגיעה המאשימה עם מעורבים בפרשה מרובת משתתפים, בעת גזירת עונשו של נאשם באותה פרשה, שנגדו נוהל הליך פלילי?

המסגרת העובדתית

2. הנאשם 4 (להלן: **הנאשם**) הורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירה של סיוע להפרת אמונים לפי סעיף 284 ביחד עם סעיף 31 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**). בהתאם לכתב האישום המתוקן שבו הורשע, החל משנת 2014 היה הנאשם בעלים ומנהל של חברת "תמיר מוצרי בע"מ" שעסקה בייבוא מוצרי חלב לארץ, ובעיקר גבינות מסוגים שונים. ביחס לחלק ממוצרים אלה נדרש הנאשם לתעודת כשרות. במהלך שנת 2014 הכיר הנאשם את הרב יצחק ארזי ז"ל (להלן: **ארזי**), שכיהן באותה עת כמנהל מחלקת הייבוא ברבנות הראשית לישראל. במסגרת תפקידו, אחז ארזי בסמכות הבלעדית להנפקה וחידוש של תעודת הכשרות לכלל מוצרי המזון המיובא למדינת ישראל, למעט מוצרי בשר, והיה לו שיקול דעת רחב באשר לתעודף הבקשות שבטיפולו. בין הנאשם לבין ארזי התקיימה מערכת יחסים מקצועית כפועל יוצא של עיסוקם, ובד בבד נרקמה בין השניים מערכת יחסים אישית. בסמוך להיכרותם ובמקביל לבקשת הנאשם לקבל תעודות כשרות למוצרי המזון שייבא, נתן הנאשם לארזי כספי מזומנים. הנאשם עשה כן לאחר שארזי ביקש ממנו את הכספים תוך הצגת מצג שלפיו מדובר בתרומה כספית בעבור נזקקים, ובין היתר בעבור עמותה או גמ"ח התומך בנזקקים שבו פועלת רעייתו של ארזי. בפועל, רעייתו של ארזי לא השתייכה לעמותה כנטען, ולא גייסה תרומות לנזקקים. בתוך כך, נתן הנאשם לארזי ₪ 500 מדי מספר חודשים, כשהוא יודע שהדבר מעמיד את ארזי בניגוד עניינים.

3. לשם קבלת הכספים מידי הנאשם, נהג ארזי להתקשר אליו ולהיפגש עמו. בהתאם לתשובתו של הנאשם, נהג

ארזי להגיע לביתו או למחסן העסק של הנאשם המצוי מאחורי בית מגוריו. במעמד זה, נתן הנאשם לארזי את כספי המזומנים. לעיתים נהג ארזי למסור במקביל לידי הנאשם תעודות כשרות שביקש ממנו הנאשם מבעוד מועד. כל זאת, כשהנאשם ידע שארזי פועל עבורו בהיותו בניגוד עניינים, נוכח העברת הכספים מהנאשם אליו. במהלך התקופה הרלוונטית לכתב האישום, נתן הנאשם לארזי במצטבר כסף מזומן בסכום כולל של 4,500 ₪, כשבמקביל, מוסיף ארזי להעניק לנאשם שירות במסגרת תפקידו, וזאת כשהוא בניגוד עניינים מהותי, נוכח קבלת טובות ההנאה מהנאשם במקביל לטיפול בבקשות הכשרות שהגיש.

4. כאמור, הצדדים הגיעו להסדר טיעון שכלל את תיקון כתב האישום וכן הסכמה על חלק מרכיבי הענישה. בתוך כך, הוסכם בין הצדדים כי המאשימה תטען לעונש של 300 שעות של"צ בעוד הנאשם יהיה חופשי בטיעונו (למעט אפשרות לטעון לאי הרשעה). כן סוכם כי על הנאשם יוטל קנס בגובה של 15,000 ₪ וכי שאלת הטלת עונש של מאסר על תנאי תישאר לשיקול דעת בית המשפט.

טענות הצדדים

5. לטענת המאשימה, הסדר הטיעון מביא בחשבון את השיקולים לקולה ולחומרה - מחד גיסא את העובדה שבמעשיו הקל הנאשם ביודעין על עובד הציבור לפעול בניגוד עניינים מהותי, כל זאת לאורך זמן, במספר הזדמנויות ובענף בעל רגישות; ומאידך גיסא, את העובדה שהנאשם עשה כל זאת, בשעה שנמסר לו כי הכסף ניתן לצרכי צדקה - אף שלא בדק את ייעודו. עם זאת, סבורה המאשימה כי הרשעת הנאשם צריכה להיות מלווה בסנקציה בעלת משקל, כפי שאירע במקרים דומים שאותם הציגה בטיעוניה, ולכן עותרת היא להטלת שעות של"צ.

6. הנאשם מצביע מנגד על רמת חומרתו הנמוכה של המקרה ושל ניגוד העניינים שהתבטא בו, שכמוהו, לשיטתו כ"זוטי דברים", בין היתר בשים לב לכך שסבר כי הכסף ניתן לצדקה. עוד מפנה הנאשם לעניינים של מעורבים נוספים בפרשה זו, שלדידו חומרת עניינם לכל הפחות לא נפלה מזו שלו, וחרף כך נחתם עמם הסדר סגירת תיק בתנאים. כן מצביע הנאשם על הסיוע רב השנים שהעניק בסתר לגורמים שונים שנזקקו לו, כפי שעולה ממכתבים שהוגשו לתיק. בסיום הטיעון של בא כוחו, ניתנה לנאשם "זכות המילה האחרונה", ובמסגרתה הוא הצהיר כי הוא לוקח אחריות על מעשיו, וכי הפיק את הלקחים, וביקש שבית המשפט יתחשב בכל אשר עבר בחייו הפרטיים והעסקיים.

7. להשלמת התמונה ייאמר כי לאחר שמיעת הטיעונים לעונש, הורית לשירות המבחן למסור עמדתו בנוגע להתאמתו של הנאשם לביצוע של"צ. שירות המבחן ציין בנוגע לנאשם כי "ביצוע של"צ עשוי להוות עבורו חלופת ענישה חינוכית ושיקומית, אותה יוכל לבצע למען אוכלוסיות נזקקות (...). באמצעות תרומה לחברה ופיצוי על הנזק והפגיעה שהסב, יהיה בכך כדי להקטין סיכון להישנות ביצוע עבירות". על רקע זה, המליץ השירות כי יוטל על הנאשם של"צ בהיקף של 150 שעות.

דין והכרעה

8. כאמור, הצדדים הגיעו להסדר טיעון שבמסגרתו תוקן כתב האישום והוסכם, בצד ההרשעה, על טווח ענישה הנע בין קנס כעונש בלעדי לרכיב נוסף של 300 שעות של"צ, כשבמקביל הם מותירים את שאלת קיומו של מאסר על תנאי לשיקול דעתו של בית המשפט. אמנם, כתב האישום תוקן לאחר שנוהלו מרבית ההוכחות. עם זאת, משעה שתוקן כתב האישום, הרי שכתב האישום המתוקן הוא לבדו משמש בסיס לענישה ואין להידרש לראיות או לעדויות שהוגשו במהלך המשפט (זולת אם הוסכם בין הצדדים אחרת) (ראו למשל ע"פ 677/14 **דנקר נ' מדינת ישראל**, פ"ד מב-מג לפסק דינו של השופט רובינשטיין (6.8.2014)).

9. בבית המשפט העליון הובעו דעות שונות בשאלה אם בעת בחינת סבירות הסדר הטיעון ובעת גזירת דינו של נאשם במסגרת הסדר הטיעון, על בית המשפט להפעיל את אמות המידה שנקבעו בתיקון 113 לחוק העונשין ולקבוע מתחם ענישה. מקור הדילמה בעובדה שהתיקון אינו מתייחס לענישה הניתנת במסגרת הסדר טיעון; ובעובדה שהצעת החוק שעסקה בהסדרי טיעון, שהייתה אמורה להסדיר נושא זה, לא קודמה בסופו של דבר. מחד גיסא, ניתן לטעון כי משעה שהלכת פלוני (ע"פ 1958/98 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פ"ד נז(1) 577 (2002)) עודנה על מכונה, הרי שיש לבחון את סבירות הסדר הטיעון על בסיס שאלת קיומו של איזון בין טובת ההנאה שמעניק ההסדר לנאשם לבין התועלת שיש בעונש המוסכם לאינטרס הציבור. בהתאם לכך, הדרך העיקרית להכריע בשאלת סבירות ההסדר היא באמצעות קביעת מתחם ענישה. בדרך זו אכן הילכו בתי המשפט פעמים רבות (ראו למשל ע"פ 2021/17 **מצנר נ' מדינת ישראל** (30.4.2017)). מאידך גיסא, ניתן לטעון כי כשמדובר בהסדר שהוא סביר על פניו, הרי שטעמי יעילות מורים כי אין מקום בכל מקרה ומקרה לילך בדרך הארוכה יחסית שמתווה תיקון 113 ולקבוע מתחם ענישה, ודי בסקירת שיקולי הענישה הכלליים (ע"פ 4301/15 **פינטו נ' מדינת ישראל** (5.1.2016)); תפ"ח (מח' ב"ש) 16-01-45733 **מדינת ישראל נ' חטואל** (10.5.2016)).

10. בענייננו, מצאתי את הסדר הטיעון שאליו הגיעו הצדדים - על עובדות כתב האישום המופיעות בו, סעיף האישום המיוחס בו וטווח הענישה שנקבע בו, סביר על פניו. משכך, איני רואה הכרח להידרש לקביעת מתחם ענישה מדויק. אעמוד עתה על הטעמים המרכזיים שביסוד עמדתי בדבר סבירות ההסדר ואידרש למחלוקת בין הצדדים בשאלת השל"צ.

11. עניין לנו בפרשה רחבת היקף, אשר חלקו של הנאשם שלפנינו בה מתבטא בהעברת סכומי כסף מזומן לארזי - עובד הציבור, במספר הזדמנויות, בסך מצטבר של 4,500 ₪, מתוך מודעות לניגוד העניינים שבו ניצב זה האחרון ולתפקידו הציבורי. במעשים אלה, כך לפי כתב האישום, סייע הנאשם לארזי לבצע עבירה של הפרת אמונים. המחלוקת שנותרה בין הצדדים היא אם ניתן להסתפק ברכיב של הרשעה בלבד, לצד קנס, או שמא קיימת הצדקה להטלת עונש נוסף של"צ.

12. על חומר זה של עבירת הפרת האמונים, עמדו בתי המשפט פעמים רבות. בין היתר צוין כי "האיסור הפלילי על הפרת אמונים הוא מכשיר מרכזי למאבקה של החברה לשמירה על טוהר השירות והשורות, למניעת סטיות מהשורה ולהבטחת אמון הציבור במשרתי הציבור... רוצים אנו לקיים בישראל חברה מתקדמת, הבנויה על מנהל ציבורי תקין, על שלטון החוק ועל יחסי אנוש המעוצבים על בסיס של יושר, הגינות וטוהר מידות. האיסור הפלילי על הפרת אמונים נועד להבטיח מטרות אלה" (ראו דנ"פ 1397/03 **מדינת ישראל נ' שבס**, פ"ד נט(4) 385, 407 (2004)).

נוכח תכליות אלה, מצאו בתי המשפט במקרים שחומרת נסיבותיהם הצדיקה זאת, אף להטיל על הנאשמים שהורשעו בעבירה זו עונשי מאסר. כפי שציינתי בגזר דיני בעניינו של הנאשם 3 בפרשה זו, "חומרה מוגברת נודעת להפרת אמונים הנוגעת להפעלת סמכות בתחום הכשרות. זאת, מפאת חשיבותה של הכשרות ורגישותה לחלק ניכר של האוכלוסייה; בשים לב להשלכתו הישירה של הנושא על חופש הדת והמצפון ועל האוטונומיה של הפרט; ולאור סמכותה הבלעדית של הרבנות הראשית בתחום זה".

13. אמנם, הנאשם בעניינו אינו עובד ציבור. הוא אינו כפוף לנורמות ולכללי האתיקה בהם מחויבים עובדי הציבור ואינו נדרש לפעול באופן שישמר את אמון הציבור ברשויות השלטון. משכך, עוצמת החובות המוטלות עליו ומידת הפגיעה בערכים המוגנים עקב הפרתם על-ידי הנאשם נמוכות יותר מאשר לו דובר בעובד הציבור עצמו. יתרה מכך, נאשם שכזה עלול להיקלע לקושי עת הוא נדרש לעמוד בפני בקשות או דרישות המופנות עליו מעובד הציבור המופקד על מתן שירותים שלהם הוא נזקק - הן במובן זה שהוא עלול לחשוש שעניינו ייפגע אם לא ימלא אחריה; הן בכך שמשעה שמופנית אליו דרישה מפי הררה, הוא עלול שלא לעמוד עד תום על האיסור הכרוך בה. עם זאת, אין בשיקולים אלה כדי לפטור מאחריות אדם שנעתר לדרישות עובד הציבור אף שידע כי זה ניצב בניגוד עניינים.

14. אכן, מימוש ניגוד העניינים של עובד הציבור מחייב, לא אחת, קיומו של אדם נוסף הנזקק לשירותיו, ואשר פעולותיו מביאות להתנגשות בין שני ענייניו של עובד הציבור - הציבורי-מקצועי והאישי. בהיעדרו של אדם כזה, ישאר ניגוד העניינים בגדר פוטנציאל בלבד, ומכל מקום עובד הציבור עשוי להתקשות להוציא את ניגוד העניינים מן הכוח אל הפועל. על מי שבא במגע עם עובד הציבור להיות ער לחשש המתלווה לדרישות או בקשות הבאים מצדו של עובד הציבור, ומצופה ממנו כי יוכל להן. כפי שציין בית המשפט בת"פ 58477-09-19 **מדינת ישראל נ' דביר**, פסקה 37 (20.10.220), "בליבו של כל אדם נורמטיבי, הפונה לקבלת שירות מעובדי ציבור, אמורה להתעורר רתיעה אינטואיטיבית ממתן מתנה - גם אם מתוך כוונה תמימה - לעובד הציבור, ולו בשל החשש שהמעשה יתפרש כניסיון להשפיע על שיקול דעתו של עובד הציבור". אכיפה הולמת תשמש משקל נגד לקושי לסרב לעובד הציבור, ותחייב את הצד השני למשוואה "לחשוב פעמיים" בטרם יענה לדרישותיו.

15. זאת ועוד, העבירה בעניינו בוצעה לאורך זמן ובמספר הזדמנויות; ניתן היה לחדול ממנה בשלבים שונים - והדבר לא נעשה; ומהלך העניינים אינו מצביע על אקט גחמתי או כזה שבוצע ללא מחשבה.

16. בצד שיקולים אלה, יש לתת משקל לשיקולים מקלים בעלי משמעות רבה. במסגרת הסדר הטיעון, הורשע הנאשם בעבירת **סיוע**. נתון זה מלמד כי הנאשם ניצב **במעגל החיצוני לעבירה** ולא היה חלק אינטגרלי מביצועה. ההסתפקות בעבירת הסיוע מעידה שמעשי הנאשם נועדו בעיקרם להקל על ארזי לממש את ניגוד העניינים שבו הוא ניצב ולהוציאו אל הפועל, וכי הוא עצמו לא אחז בשליטה ביחס למצב הדברים.

17. הבסיס לעבירת הסיוע נוגע גם לאופי היסוד הנפשי המתלווה לעבירה בעניינו. **משעה שלא נטען שהנאשם ידע או אף עצם את עיניו אל מול האפשרות השימושים שיעשו חורגים מאלה שנמסרו לו - תרומה לגמ"ח, ומשעה שהראיות שהגיש הנאשם בהסכמת המאשימה, מלמדות כי הלה נוהג לתרום כספים לנזקקים במקרים נוספים, וכי התרומה האמורה אינה בבחינת אקט חריג שאינו מאפיין את דרכו, הרי שזיקתו של**

הנאשם ליסוד המשחית שבעבירה היא בעוצמה חלשה יותר. אמנם, העברת כספים למטרה "חיובית" אינה "מרפאה" את הקושי הגלום בניגוד העניינים, וניתן אף לטעון כי החטאת מטרות טהורות בכספים אסורים, עשויה להוסיף לתשלום הכספים משנה חומרה. ואולם, בנסיבות שבהן תשלום הכספים לעובד הציבור נעשה מתוך מצג כי הם מנותבים לסיוע, מעשה שאינו חורג מן המקובל אצל אותו נאשם, גם כשהדבר נעשה לנתרמים "מן השורה"; ניתן לטעון כי עוצמת היסוד הנפשי ביחס לזיקה בין הכספים לבין ניגוד העניינים נחלשת במידת מה.

18. בהקשר הדברים, יש לתת את הדעת גם **לסכומי העבירה.** אמנם, עוצמת ניגוד העניינים אינה נגזרת בהכרח משווי טובת ההנאה, והיבטים נוספים שעניינים אופי ניגוד העניינים, טיב השירות שעליו הופקד עובד הציבור, מעמדו של עובד הציבור, מידת הסטייה מן השורה, משך הזמן שבו נמשכה מערכת היחסים וכיוצא באלה, נחשבים אף הם לשיקולים בעלי משקל ממשי (ראו והשוו, ע"פ 14250-11-08 **מדינת ישראל נגד ערבה** (5.2.2009); ע"פ 8489/11 **עבידו נ' מדינת ישראל** (19.4.2012); ת"פ (מחוזי חי') 37590-05-15 **מדינת ישראל נ' אסייג** (20.10.2015), שבהם הורשע הנאשם בעבירת שוחד, אך בסכומים נמוכים). עם זאת, גובה הסכומים שבהם מדובר **עשוי להשפיע על עוצמת ניגוד העניינים**, וכפועל יוצא גם על מידת הפגיעה בשוויון ובטוהר המידות של השירות הציבורי; ומשכך אין לומר שמדובר בשיקול שאינו רלוונטי.

19. עוד יש לצין בהקשר זה את היחס שבין הנאשם דנן לנאשם 3 בפרשה זו, שעניינו הסתיים, כאמור, בהסדר טיעון. בשונה מענייננו, נאשם אחרון זה הורשע בעבירה מושלמת של הפרת אמונים, קרי היה במעגל הפנימי של העבירה ובעל שליטה בנוגע למהלכיה; סכומי הכסף ששילם היו גבוהים פי 3; לא נמסר לו מצג הנוגע להעברת הכספים לעמותה, אלא היה ידוע לו כי למצער חלק מהכסף משמש את הרב ישירות, בין היתר נוכח מצוקה כלכלית שאליה נקלע; הפגישות בין הצדדים היו בתדירות גבוהה יותר מזו שבענייננו, נתון המחזק את שיטתיות המהלך; וכן בשונה מהמקרה דנן, הפגישות התקיימו בחשאיות, למשל בתחנת דלק, דבר המצביע על תחכום ועל ניסיון למנוע גילוי.

20. לבסוף יצוין כי המאשימה הציגה במסגרת הטיעונים לעונש מקרים שונים שרבים מהם, לשיטתה, קשים מזה שלפנינו, והענישה שנקבעה בהם אכן הייתה חמורה מזו המוצעת במסגרת ההסדר. מבין התיקים שהוצגו אזכיר רק את גזר הדין שניתן בעניינו של **דניס מזנשטיין** בת"פ 58477-09-19 שמידת חומרתו קרובה למקרה דנן. מזנשטיין היה יבואן של מוצרי מזון ונזקק לאישורי יבוא מטעם משרד הבריאות. הוא פעל מול מהנדסת מזון במשרד הבריאות, וזו נתנה לו יחס מיטיב, תיעדפה את הטיפול בבקשותיו ואפשרה לו קשר ישיר שלא בשעות העבודה המקובלות. בד בבד העסיק הנאשם את בתה של אותה עובדת בחברה בבעלותו. על מזנשטיין נגזרו 200 שעות של"צ, קנס של ₪ 20,000 ומאסר מותנה.

21. מצבור שיקולים זה, על היבטיו המחמירים והמקלים, מציב את הסכמת הצדדים לסיום התיק בהרשעה וכן בקנס בשווי העולה על שילוש סכומי הכסף שהעביר הנאשם לארזי, וללא רכיב של מאסר (לרבות בעבודות שירות), באור סביר. **נסיבות אלה לו עמדו לבדם, היה בהם כדי להצדיק הטלת של"צ על הנאשם, המצוי ברף הגבוה של ההסכמות בין הצדדים.** זאת, בשים לב לאופי העבירה שבה הורשע הנאשם, שהנפגע המרכזי בה הוא הציבור עצמו; לאופי השל"צ ככזה "שיש בו כדי לשרת את הרעיון של הטבת נזק - במובנו הרחב - שגרם הנדון לחברה בעבירה שעבר (דברי ההסבר להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 8), התשל"ח-1978, ה"ח 1357, 283); ולהמלצת

שירות המבחן. ואולם, למסכת השיקולים בענייננו מצטרף שיקול נוסף.

22. לשם תמיכה בהסדר וכן לשם ביסוס טענתו כי אין מקום להטיל עליו של"צ, הפנה הנאשם **להסדרי סגירת תיק בתנאים** שבהם נקשרה המאשימה עם מעורבים אחרים בפרשה זו. לשיטת הנאשם, העובדות המפורטות בהסדרים אלה נופלות בחומרתן מהעובדות בענייננו ומצדיקות, מטעמי שוויון, כי יובאו בחשבון בעת גזירת דינו של הנאשם. המאשימה טוענת מנגד כי נסיבותיהם של החשודים שעמם נחתמו אותם הסדרים, קלות מאלה שלפנינו, ואין לגזור ביניהם גזירה שווה. אעמוד עתה בקצרה על נסיבותיהם של 3 הסדרים מותנים מבין אלה שהובאו לעיוני:

א. הסדר בענייניו של יורם בראל - בהתאם לטיטוט כתב האישום שעל בסיסו הושתת ההסדר, במהלך השנים 2014-2016 היה בראל בעליה של חברה שעסקה בייבוא ושיווק של מוצרי מזון וביקש לקבל תעודת כשרות למוצריו. לשם כך נזקק לשירותיו של ארזי. בסמוך לחגי ישראל הגיע ארזי בארבע הזדמנויות למשרדו של בראל, ובמהלכן ביקש מבראל סכומי כסף לתרומות במסגרת "קמחא דפסחא". בראל ידע שהעובדה שארזי מבקש תרומות במקביל לטיפול שוטף בבקשותיו המקצועיות מעמידה את ארזי בניגוד עניינים חמור. בראל נענה לבקשותיו של ארזי ונתן לו 4 המחאות על סך 1,500 ₪ כל אחת. בתחילה ביקש בראל לייעד את ההמחאות לפקודת "קמחא דפסחא", אך בעקבות בקשתו של ארזי, הותיר את ההמחאות "פתוחות". ארזי עשה שימוש בהמחאות שקיבל מבראל לרכישת מוצרי מזון וצריכה ורכישה בחנות לכלי כסף. במקביל, המשיך ארזי ונתן שירות לבראל במסגרת תפקידו כמנהל מחלקת הייבוא, ובתוך כך אף פעל באחת ההזדמנויות לזרז קבלת תעודת כשרות עבור קפה. במעשים אלה הפר בראל אמונים בצוותא עם ארזי. במסגרת ההסדר חויב בראל, בין היתר, בתשלום לאוצר המדינה בסך 10,000 ₪.

ב. הסדר בענייניו של יוסף טרמין - בהתאם לטיטוט כתב האישום שעל בסיסו הושתת ההסדר, טרמין היה בעליה של חברה שעסקה בייבוא מוצרי מזון, בעיקר זיתים ושמן זית, וביקש לקבל תעודת כשרות למוצריו המיובאים. שנים קודם לכן הכיר טרמין את ארזי על רקע יחסיהם המקצועיים, ובין השניים נרקמה מערכת יחסים קרובה ואישית שבמסגרתה נהגו לעמוד בקשר טלפוני ולשאול זה בשלומו על זה, להשתתף באירועים משפחתיים ולשוחח על עניינים אישיים. במסגרת זאת, נהג ארזי לבקר במקום עבודתו של טרמין והשניים נהגו לאכול, לשתות ולשוחח על עניינים אישיים. בד בבד פנה טרמין לארזי בבקשות מקצועיות תכופות הנוגעות לקבלת תעודות כשרות למוצריו. משלב מסוים החל ארזי לבקש ולקבל מטרמין ממוצרי הייבוא השונים אשר בעבורם התבקשה תעודת הכשרות. טרמין נענה לבקשות ונתן לארזי ממוצרי אף שידע שהחברות ביניהם והמתנות שנתן לארזי מעמידות אותו בניגוד עניינים נוכח מערכת היחסים החברית במקביל לזו המקצועית. לבקשת טרמין, טיפל ארזי בבקשותיו ואף נתן לו יחס מועדף, ובתוך כך נהג טרמין ליידע את ארזי בבקשות כשרות, ופנה עליו לסיוע כשנקלע לקשיים מול משגיחי הכשרות. בכך היה ארזי בניגוד עניינים חמור שטרמין היה מודע עליו. בעשותו כאמור, הפר טרמין אמונים בצוותא עם ארזי. במסגרת ההסדר חויב טרמין, בין היתר, בתשלום לאוצר המדינה בסך 10,000 ₪.

ג. הסדר בענייניו של אורי שקד - שקד כיהן כמנכ"ל ובעלים משותף של חברה שעיקר עיסוקה ייבוא מוצרי מזון ומשקאות אלכוהול למדינת ישראל. הוא הכיר את ארזי על רקע בקשותיו לקבל תעודת כשרות למוצרי

המיובאים. בד בבד עם היכרות זו, התפתחה מערכת יחסים אישית שבמסגרתה נהג ארזי להזמין את שקד לאירועים משפחתיים וימי הולדת. החל משנת 2016 פנה ארזי לשקד בסמוך לחגים בבקשה לתרומה לנזקקים, ושקד נענה לבקשתו. היקף התרומות שהעביר שקד לארזי הסתכם ב-6000 ₪. שקד היה מודע לכך שמערכת היחסים החברית הקרובה בינו לארזי והתרומות שהרים למענו מעמידה את ארזי בניגוד עניינים חמור, כמי שאמור לספק לו מתוקף תפקידו הציבורי תעודת כשרות למוצרו המיובאים. חרף כך, ביקש שקד מארזי לטפל בענייניו, ואף פנה אליו לקבל ייעוץ אישי על אודות תעודת הכשרות, לברר על אודותיהן ולבקש לזרז את התעודות. בכך היה ארזי בניגוד עניינים חמור, ששקד היה מודע אליו. במעשים אלה הפר שקד אמונים בצוותא עם ארזי. במסגרת ההסדר חויב שקד, בין היתר, בתשלום לאוצר המדינה בסך 15,000 ₪.

23. המאשימה סבורה כי עובדותיהם של מקרים אלה הם בעלי חומרה פחותה מאלה שבמקרה שלפנינו, בשים לב לעובדה שבחלקם ניתנו טובות ההנאה באמצעות מוצרים ולא באמצעות כסף; בכך שחלקם היו סביב החגים ואגב מערכת יחסים חברית - בעוד שבענייננו טובות ההנאה ניתנו שלא אגב חגים מה שמעלה את עוצמת החשד הסובב אותם; ובכך שבעוד שבענייננו הנאשם לא בדק מה עלה בגורל הכספים שהופנו לתרומה לטובת העמותה שבה פועלת אשתו של ארזי, בחלק מהמקרים שהסתיימו בהסדר מותנה ניתן היה לעקוב אחר השימוש שנעשה בכסף, דבר שתמך בסברתם של החשודים כי אכן מדובר בתרומה.

24. ספק בעיני אם הבחנות אלה אכן משקפות רמת חומרה שונה באופן משמעותי. ראשית, נראה שההבחנה שמקורה בסוג טובת ההנאה - כסף או מוצרים - אינה נוגעת לעוצמת ניגוד העניינים אלא לטיב היסוד הנפשי לשאלת ניגוד העניינים. הבחנה זו היא בעיקרה בעלת אופי ראייתי - ואינה מצביעה בהכרח על הבדלי חומרה. אכן, מה לי טובת הנאה הניתנת בכסף או במוצרים שווי כסף, כל עוד נותן טובת ההנאה מודע לניגוד העניינים הנוצר עקב כך. בענייננו, בכל אחד מהמקרים שהסתיימו בהסדרים מותנים נאמר כי החשוד היה מודע לניגוד העניינים החמור שבו ניצב ארזי, ואף יוחסה לו עבירה של הפרת אמונים (כמבצע בצוותא) כפועל יוצא. בנסיבות אלה, איני סבור כי ניתן לראות בשאלת סוג טובת ההנאה כזו המצדיקה הבחנה. ממילא הבחנה זו אינה תקפה לעניין שקד ולעניין בראל, שבהם מסרו החשודים לארזי סכומי כסף.

25. מאותו נימוק קשה לראות מדוע שאלת עיתוי ביצוע התשלום - אם בוצע סמוך לתקופת החגים או לא, מייצרת הבחנה של מהות בין המקרים. כל שניתן לטעון בהקשר זה הוא שתשלום סביב תקופת החגים עשוי היה לחזק את הרושם של החשוד כי אכן מדובר בתרומה. ואולם אף כאן מדובר בעניין ראייתי בעיקרו, שהרי גם בענייננו נטען כי הוצג לנאשם מצג כאילו מדובר בתרומה; ומנגד דווקא בעניין בראל, התבקש החשוד, שכתב תחילה את ההמחאות לפקודת "קמחא דפסחא", להשאיר את הצ'ק פתוח, נתון שעשוי היה לעורר את חשדו. כך או כך, הן בהסדרים המותנים הן בענייננו, קיימת הודאה בדבר מודעות לניגוד עניינים חמור (בענייננו מהותי), ומכאן ששאלת אופיים של הסימנים שתמכו בכך היא בעלת חשיבות פחותה.

26. הבחנה נוספת שעליה הצביעה המאשימה נוגעת לשאלת קיומם או היעדרם של יחסי חברות בין החשוד או הנאשם לבין ארזי. איני סבור כי טיעון זה תומך בטענתה. ראשית, גם בכתב האישום בענייננו נאמר כי במקביל למערכת היחסים המקצועית, נרקמה בין השניים מערכת יחסים אישית, כך שספק אם קיימת הבחנה בעלת משקל במישור

זה. שנית - וזה העיקר, קיומם של יחסי חברות בין אדם פרטי לבין נושא משרה ציבורית, אגב טיפול של האחרון בענייניו של הראשון, הוכר כשלעצמו כנסיבה שעשויה לכוון עבירה של הפרת אמונים, בשים לב לניגוד העניינים בין היחסים האישיים לבין העיסוק המקצועי (ראו ע"פ 8080/12 **מדינת ישראל נ' אולמרט**, פסקה 4 (28.9.2016); ראו והשוו: ע"פ 4148/96 **מדינת ישראל נ' גנות**, פ"ד נ(5) 367, 396 (1996)).

27. הנה כי-כן, איני סבור כי ניתן להצביע בבירור על הבחנה של ממש בין עניינים של המעורבים שעמם נחתם הסדר סגירה מותנה לבין ענייניו של הנאשם שלפנינו.

28. כידוע, אחד ממרכיביו של עיקרון אחידות הענישה מבקש להבטיח קיומו של יחס הולם בין עונשיהם של שותפים לאותו מעשה עבירה או לאותה פרשה עבריינית, כך שמדרג הענישה בין השותפים לבין עצמם ישקף בצורה הולמת את חלקם היחסי בפעילות העבריינית (ע"פ 4597/13 **פיצו נ' מדינת ישראל**, פסקה 22 (22.9.2014) (להלן: עניין **פיצו**)). האם כלל זה חל גם כשמדובר במעורבים נוספים בהסדר סגירת תיק בתנאים?

29. סעיף 67א(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, קובע כי אם "ראה תובע כי קיימות ראיות מספיקות לאישום בעבירה, רשאי הוא, על אף האמור בסעיף 62א), שלא להעמיד חשוד לדין, ולהציע לו הסדר (...) אם ראה כי נסיבות העניין בכללותן מתאימות לאי-העמדה לדין נוכח עריכת ההסדר ומילוי תנאיו". אם-כן, בהתאם לסעיף, תנאי להיקשרותו של התובע בהסדר מותנה הוא קיומן של ראיות מספיקות להעמדה לדין. ואכן, בהתאם לסעיף 67ז(ג) לחוק, אם הפר החשוד את תנאי ההסדר "יעמידו התובע לדין לפי טיוטת כתב האישום". משכך, ניתן לומר **כי קיים בסיס ראייתי משותף המאפשר השוואה בין מעורבים באותה פרשה שעניינם הסתיים בהסדר סגירה תיק בתנאים למעורבים שהועמדו לדין**. בשני המקרים נדרש סיכוי סביר להרשעה כתנאי מקדים להעמדה לדין/הגעה להסדר. זאת, בניגוד למעורבים שעניינם הסתיים, למשל, בהליך מנהלי, שבמסגרתו הדרישה הראייתית נמוכה יותר, ומכאן שקיים קושי להשוות בין מקרים, אף אם הם חולקים נסיבות עובדתיות דומות.

30. אין לחדד, ניתן להניח כי ישנם מצבים שבהם גם שיקולים ראייתיים ישפיעו על נכונות המאשימה להיקשר בהסדר מתוך "קניית סיכון", ובלבד ששיקולים אלה אינם משפיעים על עצם קיומו של סיכוי סביר להרשעה אלא על עוצמת הסיכון ומשקלו (השוו בנוגע לאפשרות לשקול שיקולים אלה עובר לחתימה על הסדר טיעון, בג"צ 5699/07 **פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד סב(3) 550, פסקה 36 לפסק דינה של השופטת א' פרוקצ'יה (2008); ע"פ 1901/19 **אסולין נ' מדינת ישראל**, פסקה 2 לפסק דינו של השופט נ' הנדל (31.5.2020)). דא עקא, שלא זה היה קו הטיעון של המאשימה בענייננו, שהצביעה על הבדלי חומרה בין המקרים ולא על פערים בעוצמת הראיות. ממילא לא שוכנעתי כי ניתן לטעון בבירור שיש בסיס לטענה בדבר פערים באפשרויות ההוכחה של כל אחד מן המקרים, שיצדיקו מסלולי אכיפה נבדלים.

31. אמנם, בעת בחינת מידת השפעה שיש לייחס להסדר סגירה מותנה שאליו הגיעה המאשימה טרם ניהול התיק, יש לתת את הדעת לכך **שהחלטה על היקשרות בהסדר עם חשוד אחד ועל ניהול הליך פלילי נגד השני, מקורה בטיב המידע שהיה בנמצא קודם לניהול ההליכים**. אף אם התברר בדיעבד, לאחר ניהול הליך הוכחות, כי החשדות שיוחסו לנאשם לא הוכחו, אין בכך כדי להפוך את החלטה להעמידו לדין לבלתי סבירה (ראו ע"פ (מח' עמוד 8

ח"י) 62104-07-17 **תמרנ' מדינת ישראל**, עמ' 13 לפסק הדין (9.11.2017)). עם זאת, משעה **ששאלת הפגיעה בשוויון נבחנת באופן תוצאתי**, ולא בהתאם לכוונת שעמדו ביסודה (ראו בהקשר של טענה להגנה מן הצדק, ע"פ 7621/14 **גוטסדינר נ' מדינת ישראל**, פסקה 47 לפסק דינו של השופט נ' הנדל (1.3.2017)), ברי שאף אם מלכתחילה ההבחנה בין הנאשמים עשויה הייתה להיראות מוצדקת, משהתברר לאחר ההוכחות שהתמונה שונה משחשבו תחילה, נראה שאין להתעלם מכך.

32. בהקשר זה ניתן לטעון עוד כי משעה שענישה מקלה בעניינו של נאשם עשויה לשמש בסיס להקלה בעונשו של נאשם אחר באותה פרשה, הרי שסגירת תיק של מעורב אחר בפרשה על אף קיומן של ראיות להעמדה לדין, צריכה לשימוש שיקול מקל (בהתקיים קרבה עובדתית בין השניים) על דרך קל וחומר.

33. להשלמת סוגיה זו, יצוין כי בסוגיה המשיקה הנוגעת להטלת כופר - הנחשב אף הוא לאמצעי אכיפה חלופי בעבירות מס, התייחסו בתי המשפט אל חשודים שעניינם הסתיים בכופר ככאלה שיש להביא את האמצעי המקל שנקט בעניינם בחשבון בעת גזירת עונשם של מעורבים אחרים שהועמדו לדין, משיקולי אחידות הענישה (ראו ת"פ 3012-10-17 **מדינת ישראל נ' גביון** (גז"ד מיום 17.4.2019); ת"פ 36283-03-18 **מדינת ישראל נ' פלג** (גז"ד מיום 6.8.2020, ערעור שהוגש לא שינה מקביעות אלה).

34. ברם, עצם האפשרות להשוות בין מעורבים בנסיבות עובדתיות בעלי מסד ראייתי דומה אינה בבחינת סוף פסוק. בעת עריכת השוואה בין נאשם שהוגש נגדו כתב אישום לחשוד שעניינו הסתיים בהסדר סגירה מותנה, יש להביא בחשבון מספר היבטים:

א. ראשית, **הסדר מותנה הוא בסופו של דבר הסדר**, אשר תנאיו נגזרים במידה רבה מכוח המיקוח של הצדדים **ואינם משקפים בהכרח בסיס נורמטיבי לענישה** בתיק המתנהל עד סופו (ומסתיים בהכרעת דין או בהסדר). לעניין זה יוזכרו דברים שנאמרו בנוגע להשוואה בין נאשמים באותה פרשה, כשאחד הנאשמים סיים את עניינו בהסדר טיעון, שלפיהם "השיקולים הייחודיים שבבסיס הסדר טיעון עשויים להצדיק, לפחות בראיה בדיעבד, פער מסוים בין העונשים המושגים על נאשמים שביצעו מעשים דומים באותה פרשה" (ע"פ 6544/16 **ניסנצוויג נ' מדינת ישראל** (21.2.2017)).

ב. שנית, המוסד של הסדרים מותנים מבקש להרחיב את קשת הכלים האכיפתיים שישמשו את גופי האכיפה והתביעה תוך יצירת הלימה טובה יותר, בנסיבות מסוימות, בין חומרת העבירה ונסיבותיה לבין התגובה החברתית הננקטת כלפי העבריין. עוד מבקש מוסד זה להביא להפחתת העומס מהתביעה ומבתי המשפט ולקדם התנהלות, מהירה, יעילה וודאית שתאפשר הפניית משאבים לתיקים חמורים יותר (ראו הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 4.3042 - הסדר מותנה מיום 3.1.2019) מדובר, אפוא, **במוסד המבקש לקדם את האינטרס הציבורי במובן הרחב ובכלל זה את האינטרסים של הנאשמים לאכיפה מהירה, הולמת ומידתית**. ואולם עצם היותו הליך חיצוני להליך השיפוטי, הופכת את ההסדר המותנה ל"**ייצור שונה**", **שלא עבר את "כור ההיתוך" של ההליך השיפוטי, אלא נעצר בתחנה האחרונה לפני הליך זה מבלי שנכנס בין כתליו**. אופי שונה זה מקשה על הפיכת ההיקשרות בהסדר מותנה לכזו המייצרת "רף ענישה" מדויק, המשתלב במדרג הענישה הכללי. נוכח תכליותיו של

מוסד ההסדר המותנה, שעליהן עמדנו, אפשר אף שהפיכת ההסדר המותנה לבסיס השוואתי מדויק ולנקודת התייחסות אריתמטית עשויה להשפיע על שיקול דעתן של רשויות האכיפה בעת שהן נקשרות בהסדרים מותנים, ועל עצם נכונותן להיקשר בהסדרים כאלה, דבר שעשוי שלא להיטיב עם האינטרס הציבורי, המבקש, כאמור, לדייק את אמצעי האכיפה הננקטים.

ג. שלישית, בצד החשיבות הנודעת לנקיטת יחס דומה כלפי מעורבים שונים באותה פרשה, הרי שכידוע, **אחידות הענישה אינה חזות הכול, אלא אחד מבין מכלול שיקולים שבית המשפט ישקול בעת קביעת העונש ההולם** (ע"פ 7350/12 פלוני נ' **מדינת ישראל**, פסקה 10 (14.1.2013)). כפי שצוין באחת הפרשות "מלאכת קציבת העונש אינה תרגיל אריתמטי לחישוב תרומתו העבריינית של פלוני ביחס לתרומתו העבריינית של אלמוני באותה הפרשה. כך, אל לפעולת גזירת העונש להדמות לפעולת העתקה והדבקה, מעונשו של פלוני לעונשו של אלמוני, רק בשם עקרון אחידות הענישה" (עניין **פיצו**, פסקה 23).

35. על יסוד שיקולים אלה אני סבור, מחד גיסא, כי אין להתעלם מאופן סיום ההליכים בעניינם של מעורבים נוספים באותה פרשה בנסיבות דומות, לרבות כשעניינם של אלה הסתיים בהסדר מותנה. מאידך גיסא, יש לנקוט בהקשר זה זהירות ולהשקיף על מלוא תמונת השיקולים קודם שעניינו של מי שהתיק לגביו נסגר בתנאים, ולא נוהל נגדו הליך כלל, ישליך באופן ישיר על עונשו של מי שנוהל נגדו הליך שבסופו התברר - באמצעות ניהול הוכחות או בהסדר - כי חלק מהטענות נגדו לא הוכחו.

36. כיצד יש ליישם עקרונות אלה בשים לב להסדרים המותנים בענייננו?

37. המקרה שלפנינו נושא עמו היבטי חומרה לא מבוטלים. כך, במשך הזמן שבו בוצעו התשלומים; בחזרה עליהם פעם אחר פעם מבלי להעמיק בירור; בניגוד העניינים שבו ניצב ארזי, שהנאשם היה מודע לו; ובתחום שבו בא ניגוד העניינים לידי ביטוי, על הרגישות הייחודית הנוגעת לו. כל אלה מלמדים על מערכת יחסים ממושכת בעלת אופי פסול; ומחליש מטענה למקריות או להיעדר חשיבה מספקת. ואולם, מנגד לא ניתן להתעלם מכך שעניינם של מספר מעורבים באותה פרשה הסתיים ללא העמדה לדין, דבר שחסך להם הן את הסבל הכרוך בניהול הליך פלילי לא קצר; הן את עצם ההרשעה ואת ההשלכות הנלוות לה, בעיקר כשמדובר בעבריינים כלכליים. כל זאת, כשלמצער בדיעבד התברר שחומרת מעשיו של הנאשם שלפנינו, אינה שונה במידה ניכרת מזו של אותם מעורבים. **בשקלול שיקולים אלה, די לטעמי בפער (הלא קטן) בין אופן סיום ההליכים בעניינו של הנאשם כאן, בהרשעה פלילית (בצד קנס וכפי שיצוין להלן אף מאסר על תנאי), לבין אופן סיום ההליכים בעניינם של החשודים שעניינם הסתיים בהסדר מותנה, ואין מקום לסנקציה נוספת של של"צ.**

38. בהחלטתי זו אני מביא בחשבון גם את מעורבותו החיובית הרבה של הנאשם ואת תרומתו לחברה כפי שמשתקף במכתבים הרבים שצירף הנאשם במסגרת הטיעונים לעונש. אמנם כשמדובר בנאשמים בעבירות כלכליות, פוחת משקלו של שיקול זה שכן רבים מן הנאשמים בעבירות אלה הם אנשים נורמטיביים נעדרי עבר פלילי. עם זאת, משעה שמדובר בתרומה רחבת היקף כבמקרה דנן, ומשעה שהסוגיה שעל הפרק היא שאלת הטלת של"צ, שיעקר

פועלו, כאמור, ב"החזר חוב" חברתי שנגרע עקב העבירה, אני סבור כי אין להתעלם גם משיקול זה.

39. יובהר כי אני מתעלם מהמלצת שירות המבחן, שסבר כי הטלת של"צ עשויה להיטיב עם הנאשם, לרבות במישור השיקומי. כאמור, לו התמצו השיקולים אך באלה שלהם נדרש שירות המבחן, אף אני הייתי נוטה להטיל על הנאשם של"צ. עם זאת, כאמור, תמונת השיקולים כוללת רבדים נוספים, שבעטיים מצאתי כי אין מקום לילך בדרך זו.

40. אם-כן, על יסוד כל האמור מצאתי לכבד את הסדר הטיעון בין הצדדים ולהטיל בגדרו על הנאשם קנס של 15,000 ₪. בצד עונש זה, וכדי להקטין את הסיכון להישנות מעשים אלה בעתיד, אני מטיל על הנאשם ארבעה חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, לבל יעבור הנאשם את העבירה שבה הורשע או עבירה הכוללת בתוכה רכיב של מרמה.

סוף דבר

41. אני מטיל על הנאשם את העונשים הבאים:

- א. קנס על סך 15,000 ש"ח שישולם בתשלום אחד עד ליום 1.2.2024 או 60 ימי מאסר תמורתו;
- ב. 4 חודשי מאסר, אולם הנאשם לא יישא עונש זה אלא אם יעבור תוך שלוש שנים מהיום את העבירה בה הורשע או עבירה אחרת הכוללת בתוכה רכיב של מרמה.

ניתן היום, י"א שבט תשפ"ד, 21 ינואר 2024, בהעדר הצדדים.